GREK HARFLİ TÜRKÇE METİNLER ÜZERİNE

İbrahim KARAHANCİ[1]

ÖZET

Tarihsel süreçte Anadolu'ya ne zaman geldikleri, hangi topraklarda ne kadar süre yaşadıkları ve etnik kökenleri üzerine pek çok görüş bulunan fakat Anadolulu Hıristiyan Ortodoks olmalarıyla birlikte Türkçe yazıp konuştukları kesin olarak bilinen Karamanlılar üzerine yapılan araştırmalar ne yazık ki istenen seviyeye henüz ulaşamamıştır. Tarih, sosyoloji, arkeoloji vb. alanların yanında dil ve edebiyattaki çalışmalar da yetersizdir.

Bildirimize konu olan çalışmanın amaçlarından biri, Grek harfli Türkçe metinlerin çalışılma gereğine dikkat çekmek, alandaki boşluk konusunda farkındalık yaratmak; diğeri de Grek harfli metinleri sesçil alfabeye aktarırken karşılaşılan sorunları seslendirmektir. Özellikle ünlülerin fazla oluşu, mevcut alfabenin bunları karşılayamayışı, yorumlu ya da yorumsuz transkripsiyon (çevriyazı) seçeneklerinin hangisinin daha uygun oluşu karşılaşılan sıkıntılardan bazılarıdır. Bütün sıkıntılara rağmen böyle bir çalışmanın yapılması, yüzleşmemiz gereken pek çok soruna çözüm yolları aramamızı, hatta bulmamızı gerektirecek; bizden sonraki dil çalışmalarına zemin hazırlayacaktır.

Türk dili günümüze kadar pek çok alfabeyle yazılmıştır. Bunun sebepleri ve sonuçları pek çok çalışmaya konu olmuştur. Karamanlıların yaklaşık 400 yıl kullandıkları Grek harfleri hangi düzenle Türk dilini yazıya geçirme etkinliğinin içine sokulmuştur? Yüzyıllar içinde pek çok alfabeyle Türkçeyi yazıya dökenler, Grek harflerini yazıya dökerken diğer yazı aktarımlarını göz önünde bulundurmuşlar mıdır? Onlarla ortak özellikleri var mıdır? Alfabe sistemi üzerine tarihsel süreçte değişik tarzların kullanılmış olması, bu tarzların kimi eserlerde iç içe geçmesi, aynı ses için kimi metinlerde hatta metnin aynı sayfalarında bile farklı yazılışların görülmesine sebep olmuştur. Karamanlıca çalışmalarının basılı metinlere dayalı işlenmesi seslerin tespitini zorlaştıran sebeplerdendir. Ünsüzlerin bazılarında farklı sesler için aynı işaretin kullanılması sözü geçen ünsüzlerin gerçekte var olmadığından mı yazı sisteminin eksikliğinden mi kaynaklandığı sorusunu gündeme getirmektedir.

Karamanlıcanın dilbilgisel boyutunun ortaya konması, özelikle tarihi Anadolu ağızları çalışmalarına yeni boyutlar kazandıracaktır. Metinlerin gün ışına çıkarılmasıyla tarih, sosyoloji, antropoloji vb. alanlara da ışık tutulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Karamanlıca, Grek alfabesi, ses bilgisi, imla, Karamanlıca transkripsiyon, yazı sistemi

0. Giriş

Dilini Karamanlıca olarak nitelendirdiğimiz Anadolulu Ortodoks Karamanlıların eserlerini konu alan bu çalışma, a. Grek harfli Türkçe metinler üzerine Türkiye' de yapılmış çalışmalar, b. Karamanlıcanın dilbilgisel sorunları, c. Öneriler, ç. Sonuç ve değerlendirme olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

[1] Uludağ Üniversitesi, e-posta: ikarahanci@uludag.edu.tr

1. Karamanlılar, Karamanlıca ve Grek Harfli Türkçe Metinler Üzerinde Türkiye' de Yayınlanan Dilbilgisel Çalışmalar

1.1. Karamanlılar ve Karamanlıca

Türk-Yunan ahali mübadelesine kadar (1923-1924) daha çok Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya yöresinde yaşayan Karamanlılar, Karadeniz'in kıyı şeridinde, İstanbul, Suriye, Balkanlar, Besarabya, Kırım gibi yerleşim bölgelerinde de dağınık olarak oturmaktaydılar. (Eckmann, 1950: 165) Hıristiyanlığın Ortodoksluk mezhebine bağlı olan bu halkın belki de en önemli özelliği, günlük hayatta ve dini ayinlerinde Türk dilini kullanıyor olmaları, kendilerine özgü bir edebiyat yaratıp Türkçe eserler kaleme almalarıdır. Biz de çalışmamızda Karamanlıların etnik kökenlerine yönelik tartışmalara girmeden, gelecek kuşaklara bırakılan zengin edebiyat eserlerine dil açısından eğilmeyi hedeflemekteyiz.

Grek harfleriyle Türkçe yazılan ilk eser, XVI. yüzyıla aittir. 1455-1456 yıllarında Fatih Sultan Mehmed'in emriyle İstanbul patriği Gennadios Scholarios'a Rumca yazdırılan *İtikatname* [2] adlı eser, Karaferya kadısı Ahmed tarafından Türkçeye çevrilir ve padişaha sunulur. Söz konusu eserin Grek harfiyle Türkçe yazımınınsa kim tarafından, ne zaman yapıldığı bilinmemekle birlikte 1584'te Martin Crusius tarafından Basel'de Avrupa bilim dünyasına tanıtıldığı bilinir. (Eckmann, 1991: 22)

Dini ve ahlaki konuları ele alan eserlerin yoğun olduğu Karamanlı edebiyatı genelde tercüme ve derlemelerden oluşur. XVIII - XX. yüzyıllar arasında yüzlerce eser kaleme alınır. 1718' de İstanbul' da basılan *Gülizar- ı İman- ı Mesihi*, ilk basılı eser; [3] (Eckmann, 1991: 23) 1935 yılına ait "*Konyalı (Silleli) Prodromos Amphilochios'tan (Polotoğlu) Dualar*" adlı eser de (Eckmann, 1991: 36) sonuncu çalışma olarak kayda geçer.

Karamanlıca eserlerin bibliyografyaları yayınlanır.[4] Ancak bu eserlerin sayısının bu çalışmalardakilerle sınırlı olmadığını ve pek çok kütüphaneyle koleksiyoncuda bu bibliyografyalara girmemiş azımsanmayacak sayıda eserin var olduğunu düşünmekteyiz.[5]

1.2. Grek Harfli Türkçe Metinler Üzerinde Türkiye'de Yayınlanan Dilbilgisel Çalışmalar [6]

1.2.1. Ses Bilgisi, İmla ve Alfabe Üzerine Yapılan Çalışmalar

a) Janos Eckmann' ın "Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar I, Phonetica" adlı makalesinin en önemli yanlarından biri**,** giriş kısmında Karamanlıların yaşadıkları yerlerden, Karamanlı edebiyatından ve Karamanlılar / Karamanlıca üzerine o güne kadar yapılmış çalışmalardan topluca söz etmesidir. İlerleyen bölümlerde Karamanlıcanın dil özellikleri bakımından tanımlamalarının yapıldığı kaynaklardan bahseden Eckmann, makalesinin son kısmını Anadolu Karamanlı ağızlarının ses bilgisel açıdan incelenmesine ayırır. Temel olarak 1756 ile 1818 yılları arasında basılmış sekiz Grek harfli Türkçe kitap ve 1826- 1905 yılları arasında yayınlanan on

[2] Ragıp Özdem, Halasi Kun Tibor' un 1936 yılında Körösi Csoma Archivum' da tenkitli neşrini verdiği bu eserin tanıtımını yapmıştır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: ÖZDEM Ragıp (1938) "Gennadios İtikatnamesi" *Ülkü Dergisi*, 60. S., 529-540.s.

[3] Kılıçarslan-Kâhya, Eckmann da dâhil olmak üzere pek çok araştırmacının yanlış olarak *Gülzar- ı İman- ı Mesihi* olarak zikrettikleri eserin, Sallaville ve Dalleggio' nun 1958 yılındaki bibliyografyalarından hareketle, orijinal kapağındaki adının *Gülizar-ı İman-ı Mesihi* şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. (Kılıçarslan-Kâhya, 2009: 729)

[4] Bu bibliyografyaların künyeleri için kaynaklar bölümüne bakınız.

[5]Arslan-Kechriotis çalışmasında, bu bibliyografyalarda bulunmayan ve Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesinden edindiği üç Karamanlıca eserden (Kurd Yovan, Hevelnak Hata, Hazret- i Yakobun oglu […] Iosifin methiyesidir) yararlanmıştır. (Arslan-Kechriotis, 2009: 172)

[6] Çalışmalar kronolojik olarak sıralanmıştır.

üç eserden yararlanır. Eckmann'ın bu çalışması, Karamanlıcanın ses özelliklerinin derli toplu ele alındığı ilk araştırmadır. Ne yazık ki bu çalışmanın üzerine pek bir şey konamamıştır ve Karamanlıca dilbilgisinin her alanı olduğu gibi ses bilgisi alanı da eksiklerle doludur. Ayrıca Eckmann'ın çalışmasının sonunda bir değerlendirme yapmaması ve kaynaklarını toplu bir şekilde vermemesi de ilginçtir.

b) Eckmann, "Yunan Harfli Karamanlı İmlâsı Hakkında" başlıklı çalışmasında Grek harfli Türk imlasının gelişmesine değinir. Karamanlıca imlasının karışıklığını vurguladığı makalesinde XVIII- XIX. yüzyıllara ait olduğunu söylediği, çizgileri biraz daha netleşmiş fakat tam sesçilliğe kavuşmamış bir alfabe listesi verir. Kaba ve yetersiz ünsüz işaretine rağmen ünlülerin işaretlenmiş olması, *a*' nın *e*'den ayırt edilmesi ve yuvarlak ünlülerin hiç olmazsa daha açık (*o, ö*) veya daha kapalı (*u, ü*) belirtilmesi yanıyla Arap harflerine göre daha kullanışlı görülür. (Eckmann, 1950b: 29) 1830 ve 1840 yıllarında Atina' da neşredilen *Mukaddes Kitap* tercümelerinde imlanın mükemmelleştirildiğini belirten Eckmann, artık her ses için ayrı bir işarete geçildiğini söyler. 1840'tan itibaren Atina Usulü'nün genel olarak kabul edildiğini ama Karamanlı eserlerinde henüz bir birlik gözlenemediğini aktarır.

Son olarak da XIX. asrın sonunda biçimlenmiş olan ince imlayı verir.

c) Mehmet Hazar ve Oğuz Özdem, "Grek Asıllı Karamanlı Türkçesi Alfabesinin Kullanımı Üzerine" adlı ortak çalışmalarında alfabe etüdü yaparlar. Alfabenin ardından ünlüler hakkında örnekli bilgiler verip, ünsüz tablosunu gösterip *Salname* (İstanbul, 1913) adlı eserin Ürgüp başlıklı 111. sayfasının üzerinden Karamanlıca alfabeyi irdelerler. Makalenin sonunda da "Anadolu mozaiğinin en ilginç renklerinden biri olan, Türkçe konuşan ama Yunan alfabesiyle yazan, Ortodoks Hıristiyan Karamanlılar üzerine araştırma yapmak isteyenlere başlangıç sayılabilecek bir kaynakça" ekler.

d) Hayrullah Kâhya ve Mustafa Kılıçarslan, "Karamanlıcada i/e Meselesi" başlıklı makalelerinde farklı tarihlere ait dört Karamanlıca kitapta[7] karşılaşılan i/e değişimini ele alırlar. Sonuç bölümünde i/e meselesinde kesin bir hükme varmanın zor olduğunu söyleyip sadece dört kitapta geçen kelimelerin sayıları ve yüzdelik oranlarından hareketle genel bir yargıya varmaya çalışırlar.

e) Nevzat Özkan, "Karamanlı Türkçesi ve Orta Anadolu Ağızlarının Karşılaştırmalı Ses Bilgisi -Ünlüler-" adlı bildirisinde ünlü sistemi açısından Karamanlıca ile Orta Anadolu ağızlarını karşılaştırır ve Karamanlıcayla Orta Anadolu ağızlarının tam bir sistem bütünlüğü içinde olduğu sonucuna varır.

f) Ahmet Turan Türk'ün "Leksikon Ellino-Turkikon'dan Hareketle Grek Asıllı Karamanlı Alfabesi" adlı eseri, bu alandaki en güncel çalışmadır. Türk, önce *Leksikon Ellino-Turkikon* (İstanbul, 1897-1898) adlı sözlüğü tanıtır; sonra Arap harfli açıklamaların, Grek harfleriyle Türkçe yazıldığı sözlük maddelerinden hareketle Karamanlıca alfabesini çıkarmaya çalışır. Bu çalışmada ayrıntılı biçimde ünlülerin nerede ve nasıl kullanıldıkları gösterilir.

[7] Bu dört Karamanlıca kitap: Yeñi Hazne (Venedik, 1756), İspat- ı Mesihiye (İstanbul, 1857), Mükemmel Yerüsalim Tarihi (İstanbul, 1903), Salname (İstanbul, 1913).

1.2.2. Biçim bilgisi ve Söz dizimi Üzerine Yapılan Çalışmalar

a) Janos Eckmann, "Karamanlıca -işin-li Gerundium Hakkında" başlıklı çalışmasında hem bazı Anadolu ağızlarında hem de Karamanlı metinlerinde görülen *-(y)ışın, -(y)işin, -(y)uşun, -(y)üşün* zarf fiil ekine değinir. Bu ekle ilgili Deny'nin 1862 ve 1866 yıllarında ait iki Karamanlı metninden yola çıkarak hazırladığı makalesindeki[8] tespitlere katıldığını belirtip 1756, 1782, 1806 ve 1815 tarihli eserlerden taradığı 120 civarında örnek üzerinden *-işin* zarf fiil ekinin işlevlerini sınıflandırır.

b) Eckmann "Karamanlı Türkçesinde *-maca* Ekli Fiil Şekli" adlı çalışmasında o zamana kadar incelediği hiçbir metinde rastlamadığı *-maca, -mece* ekini işler. Yalnızca 1846 yılında İstanbul' da basılmış olan *İrfanname* adlı eserde bulunduğunu söylediği bu ekin kısaca tahlilini yaptıktan sonra işlevlerini sıralar. *İrfanname* adlı eserden de özetle söz eden Eckmann, cümle bilgisi açısından barbarizmlerle dolu bu metnin halk dili özellikleri barındırdığını belirtir.

c) Eckmann, "Karamanlıca' da Birkaç Gerundium Terkibi" adlı makalesine Karamanlılar hakkında genel tarihi bilgiler vererek başlar, ardından Karamanlı edebiyatını tanıtır ve Karamanlı eserleri üzerine yapılmış çalışmalardan söz eder. Eckmann' ın şu tespiti önemlidir: *"Karamanlıca, Osmanlıca içinde kendi kendine bir grup teşkil etmektedir. Bu sebepten Karamanlıca metinler alışılmış anlamda "Transkripsiyon Metinleri" değildir. Karamanlıca metinler arasında Osmanlıca yazı diline benzer bir dil ve şive metinleri olarak görünen yazılar vardır."*

d) Hayrullah Kâhya, "Karamanlıca Zarf-fiil Eklerinden Örnekler" adlı makalesinde *A, -I, -Ip, -ArAk* / *-ArAkdAn, -InCA, -AlI, iken* / *-ken, -r ikenden, -dIkçA, -dIkDA, -dIğIndA, -dIklA(y)In, -dIğInA, -dIğI birle* / *birilen* / *birinen, -dIkdAn, -mAdA, -mAynAn* / *-mAylAn* / *-mAylA* / *-mA* ile / *-mAsI* ile / *-mAyIlAn* / *-mAyIlA, -mAsInA, -mAcA, -mAdAn, -mAklA, -mAzdAn evvel(isi), -dI+ise, -mAksIz, -(y)IşIn, -AcAk, -AndAn* [9] eklerini ele alıp diğer Anadolu/Rumeli ağızlarındaki şekilleriyle karşılaştırır.

e) Hayrullah Kâhya, "Karamanlıca Bir Zarf-Fiil Eki: {-IncAs}" adlı yayınında daha önce incelenmemiş olan, Anadolu ağızlarından sadece Rize ağızlarında görülen Karamanlıca {-IncAs} zarf-fiil eki üzerinde durur. Ekin yapısı hakkında bilgiler verip hemen ardından da görevlerini sıralar. Sonuç bölümünde de *Yeñi Hazne* (Venedik, 1756) adlı eserde geçen bu ekin her Karamanlıca kitapta geçmediğini, bu tür eklerin, dil çalışmalarında önemli bir ölçüt olabileceğini vurgular.

f) Ferruh Ağca, "Grek Harfli Karamanlı Türkçesi Metinlerinde -DXr Bildirme Ekinin Farklı Bir Fonksiyonu Üzerine" başlıklı çalışmasında biçim bilgisel ve söz dizimsel verileri ağız özelliklerinin baskın olduğu metinlerden seçer.[10] Karamanlıcanın ölçünlü Türkiye Türkçesinden morfosentaktik ve sentaktik yönden farklılık gösteren yanları olduğunu belirtir. –DXr bildirme ekinin işlevleri bakımından ölçünlü dille benzerlik gösterdiğini yalnızca bir işleviyle Türkiye Türkçesinden ayrıldığını ileri sürer.

[8] DENY Jean (1941) "Le gerundif en -(y) isin, d'apres les ecrits du moine Ionni Hierotheros, en turc des Grecs-Orthodoxes turchophones d'Anatolie" *Körösi Csoma Archivum III*, 119-128.s.

[9] Kâhya, makalesinin sonuç bölümünde şu açıklamayı yapılmıştır: "Çalışmada ele alınan birçok şeklin Türkçenin ya yazı dilinde ya da ağızlarında geçiyor olması Karamanlı dilinin bir Anadolu ağzı olduğunu gösterir. Şimdiye kadar başka kaynaklarda rastlanmayan eklerin araştırıldığı takdirde başka Anadolu / Rumeli ağızlarında görüleceği olasıdır. Çünkü bu ekler Türkçe kurallara uygun olarak oluşturulmuştur." (Kâhya, 2008: 148)

[10] Hikayeyi Aşık Garip (1872), Hikayet Şah İsmail (1909), Konstantinie (1863), Ahdi Cedid (1902)

1.2.3. Karamanlıca Basılı Metinler ve Kitabeler Üzerine Yapılmış Dil İncelemeleri

a) Osman Fikri Sertkaya "Grek Harfleriyle Yazılmış Anadolu Karamanlı Ağzı Metinleri Üzerine" adlı makalesine Karamanlılar hakkında genel bilgi vererek başlar. Karamanlıcanın Arap ve Uygur harflerinin bize sağlayamadığı bazı imkânları, ses bilgisel açıdan sağladığını belirterek Anadolu Türkçesi ses bilgisinin doğru tespit edilmesi açısından kıymetinin tartışılamayacağının altını çizer. Çalışmasında incelediği bazı çeşme ve mezar kitabelerinin imlasını anlayabilmek için Arap ve kısmen de Uygur imlasına hâkim olmanın önemine dikkat çeken Sertkaya, Rumcada olmayan fakat Türkçede bulunan sesler için üretilen Grek harflerin özelliklerini sayar, sonunda Grek harflerinin Arap alfabesinde hangi harfe denk geldiğini gösteren ayrıntılı bir kaynak verir.
b) Hayrullah Kâhya, "Karamanlıca Bir Esere Göre Karamanlıcada Arapça ve Farsça Kelimeler" adlı makalesinde 1857 tarihli *İspat- ı Mesihiye* adlı eserin ses bilgisi özelliklerini sıralar.
c) Hayrullah Kâhya, "Karamanlıca Bir Eser Yeñi Hazne ve Dil Özellikleri (İmlâ Özellikleri ve Ses Bilgisi)" adlı çalışmanın birinci bölümünde *Yeñi Hazne* (1756, Venedik) adlı eser hakkında genel bilgiler verir. İkinci bölümde metnin imla özellikleri açıklar. Daha önceki araştırmacılar tarafından tespit edilen Karamanlıca kitapların imlalarının çok karışık ve tutarsız olduğu görüşü hatırlatılır. Üçüncü bölümde ses bilgisi konusunu ele alan Kâhya, Karamanlıca kitapların Latin harfleriyle yazılmasının tartışmaya açık bir konu olduğunu ve bu konuda bilim adamlarının az çok farklı tutumları olduğunu söyler. Çalışmasında Eckmann'ın çevriyazı sistemine uyar. Araştırmacının metindeki ses bilgisel özellikler için yaptığı genel tespit şöyledir: "*Metinde birçok ses olayı görülmektedir. Ancak metnin - imlâ özelliklerinin kararsızlık göstermesi gibi - ses olaylarında bir kararsızlık söz konusudur. Birçok kelime birden farklı şekilde yazılabilmektedir. Kelimenin bir yerde uğramış olduğu ses hadisesi başka bir yerde görülemeyebileceği gibi farklı bir ses hadisesine uğramış şekli de görülebilmektedir. Meselâ "vakit" kelimesi vakt, vakit, vakıt şekillerinde "meşveret" kelimesi meşferet, muşfaret, meşfaret şekillerinde, "hizmet" kelimesi hüzmet, hısmat şekillerinde, "hayran" kelimesi heyiran, haryan şekillerinde geçebilmektedir.*"
d) Necati Demir "Türkiye' de Bulunan Grek Harfli Türkçe Kitabeler ve Karaman Türklerinin Dili" adlı yazısında Grek harfi Karamanlıcayla yazılmış kitabeleri inceler. Dil incelemesi yapan Demir, Karamanlı alfabesini verip tutarsız imladan ve Türk seslerini üretmek için kullanılan yöntemlerden söz eder. Grek harflerinin ünlü sistemi bakımından yararları konusundaki görüşlerini şöyle belirtir: "*Grek harfleri ile yazılmış Türkçe kitabelerdeki alfabe düzeni açısından en önemli konu ise ince ve kalın ünlülerin tespitidir. Uygur ve Arap yazısında a-e, ı-i, o-u, ö-ü seslerini bazen tespit edebilmek mümkün değildir. Karaman Türkleri, harf birleştirmek yoluyla ünlüleri açık bir biçimde göstermiştir."*

2. Karamanlıcanın Dilbilgisel Sorunları

2.1. Yazı Sistemi, İmla ve Transkripsiyon Sorunları

2.1.1. Yazı Sistemi ve İmla

Türk dili tarihsel süreçte pek çok alfabeyle [11] kaleme alınmıştır. Dini, ticari, idari vb. pek çok sebeple alfabe değiştiren Türkler, hemen hemen her kullandığı alfabeye Türk dilinin

[11] Göktürk, Mani, Soğut, Uygur, Brahmi, Tibet, Süryani, İbrani, Grek, Ermeni, Arap, Kiril, Latin alfabeleri Türklerin tarihsel süreçte kullandıkları alfabelerdir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bakınız: USER Hatice Şirin (2006) *Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri*, Akçağ Yayınları, Ankara

kendine özgü özelliklerinden bir şeyler katmıştır. Grek harflerinin de tıpkı Arap harfleri gibi Türkçenin seslerini tam olarak işaret etmediği bilinmektedir. Bunun için Arap ve Uygur harfli metinlerde olduğu gibi Grek harfli Karamanlı metinlerinde de Yunancada olmayan harflerin Türkçe karşılıklarını vermek için yeni birleşimlere ve üretimlere başvurulmuştur. Bu birleşimlerin bir dereceye kadar belli bir sistem dâhilinde olduğu gözlenmektedir. Grek alfabesinde bulunmayan Türk seslerinden *p, ç, c, ḫ, ı, j, ö, ş, ü* gibi harflerden bir kısmı Arap ve Uygur alfabelerinde de bulunmamaktadır. Arap ve Uygur harflerini Türk dilini kaleme alma etkinliğine sokan düşünce tarzı, Grek harflerinde de benzer yolu kendisine rehber edinmiştir. Örneğin *c* sesi için δζ, *ç* sesi içinse τζ birleşimleri üretilmiştir.[12]

Karamanlıca imlası karmaşık bir durum sergilemektedir. Devlet dili olmayışı, ölçünlüleşmesine neden olur. Bu yüzden yazarlar, genellikle kendilerine göre doğru/kolay olan imla sistemi benimser. Metinlerin yayımlarının yapıldığı hemen hemen her şehir/matbaanın kendine göre bir baskı usulü belirlemesi, Grek alfabesinin Türkçeyi yazıya geçirmedeki yetersizliği Karamanlı imlasının tutarsızlık nedenlerindendir. Karışıklığı bir dereceye kadar önleyebilecek olan μπ (b), ντ (d), γκ (g) gibi işaretlerin yerine π (p), τ (t) veya t (ϑ) κ (k) işaretlerini kullanmayış, hatta *c* ve *ç* için τζ; *j* için ζ; *ş* için σ veya ς; *ı* sesi için ι, ει, η, υ; *ö* için ο; *ü* için ου, ŏ harflerinin kullanılması, Karamanlıca ses bilgisi ve imla çalışmalarını içinden çıkılmaz bir duruma sokar. Ayrıca *ı-i, o-ö, u-ü* ayrımına gidilmemesi, mevcut zorlukları arttırır. Eckmann bu karışıklığın yoğun olduğu metinlerin imlasını "en kaba imla" olarak nitelendirir. (Eckmann, 1950b: 28)

XVIII. yüzyılla XIX. yüzyılın ilk çeyreğine ait metinlerin genelinde μπ (b), ντ (d), γκ (g) ayrımına gidilir. D. Aleksandrides'in 1812 yılına ait gramer ve lügatinde Türk dilinin seslerinin işaretlenmesinde daha incelikli davranılır. 1826 yılında İstanbul'daki De Castro matbaasında basılan *Ahd- i Cedid* tercümesinde Türkçedeki seslerin gerçek değerlerine göre işaret edilmesi yolunda önemli ilk ciddi teşebbüse girişilir. 1830-1840 yılları arasında Atina'da yayınlanan *Mukaddes Kitap* tercümelerinde imla mükemmelleştirilmeye çalışılır ve artık her ses için ayrı bir işarete başvurulmaya başlanır. 1840 yılından sonra da pek çok metinde -Jean Deny'nin ifadesiyle- "Atina Usulü" uygulanır. (Eckmann, 1950b: 29-30) Ancak bu tarihten sonra da karışıklık sona ermez ve farklı tercihler kullanılmaya devam eder.

Arap harfli Osmanlı Türkçesi metinleri, ağız özelliklerinin ortaya konmasında yetersizdir. Tarihi Anadolu ağızlarının izleri, sınırlı sayıdaki Arap harfli metinlerde, Grek harfli Karamanlıca eserlerle birlikte yine Osmanlı Devleti içinde gayrimüslim bir halk olarak yaşayan Ermenilerin metinlerinde aranması gerekmektedir. Bu noktada Karamanlıcanın önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Çünkü Karamanlılar, özellikler Orta Anadolu' da yaşamışlar ve halk dönük olarak yazdıkları eserlerin hemen hemen hepsinde ağız özelliklerini metinlerine yansıtmışlardır. Karamanlıca imlasının karmaşık bir halde bulunmasının ağız özelliklerini yansıtan eserlerin imlalarıyla ilişkili olduğu görüşündeyiz. Halka yönelik hazırlanan metinlerin dilinde -özellikle halk hikâyelerinde ve bazı dini eserlerde- karmaşık imla özelliklerine rastlanmasının sebebi bu olabilir. Karamanlıca imlası Arap harfli Osmanlı Türkçesi imlasından çokça etkilenmiştir. Bu oldukça doğaldır.

[12] Bu düşünce tarzının gelişimi, etkileşimi ve yayılımı sadece dil araştırmaları ile açıklığa kavuşturulamaz. Yıllardır sürüp giden etnik köken tartışmaları Karamanlı sahasının pek çok kısmını olduğu gibi Grek harfli Türkçe yazı sistemi araştırmalarını da gölgede bırakmıştır. Konuşulan / yazılan dilin Türkçe olduğunu ve yazı gelişiminin de Türkçenin gereksinimleri dâhilinde gerçekleşmesi gerektiği gerçeğini göz önünde bulundurduğumuzda yapılacak araştırmaların daha açık ve bilimsel sonuçlar doğuracağını düşünmekteyiz.

Bazı eserlerin Arap harfli ve Ermeni harfli Türkçe metinlerden aktarma olduğu bilindiğine göre bunların aralarındaki ilişkiler büyük önem arz etmektedir. Bu konuda Evangelia Balta'nın şu soruları bizlere rehber olabilir: "*Karamanlıca ve Ermenice -Türkçe yayınların Türkçelerinde hangi benzerlik ve farklılıklar vardır? Düstur'un Karamanlıca baskısı Osmanlıca aslının aynısı mıdır, yoksa Osmanlıca metin sadeleştirilerek halkın düzeyine indirilmeye çalışılmış, bir çeviri mi yapılmıştır? Kitab-ı Mukaddes Şirketinin Anadolu'ya dağıttığı Karamanlıca, Ermenice -Türkçe ve Osmanlıca propaganda broşürlerinin Türkçeleri aynı mıdır? Misyonerlerin yayımladıkları kitaplarda sadece kullanılan alfabe mi farklıdır?*" (Balta, 2008: 61)

Yaklaşık 400 yıllık bir geleneğe sahip olan Karamanlıcanın bu süreçte ne tür değişikliklere uğradığı, bu değişikliklerin temelinde yatan etmenlerin neler olduğu da tartışmaya açıktır. Hemen her matbaa, hatta her yazar farklı imla üslupları geliştirdiğinden öncelikle bu üslupların çizgilerinin -keskin bir şekilde olmasa bile- belli ölçütler kullanılarak belirlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla imla konusu tam olarak açıklığa kavuşmadan yapılacak ses bilgisi çalışmaları da eksik kalacaktır.

2.1.2. Transkripsiyon (Çevriyazı)

Karamanlıca metinlerin transkripsiyonlarında araştırmacıların değişik tutumlarının olduğunu görüyoruz. Kimi Grek harfini doğrudan Latin harflerine aktarmış kimi de imla sorununu göz önünde bulundurarak kendince uygun gördüğü o sese yakın karşılığı işaret etmiştir. Biz, ikisinin de tam olarak doğru kabul edilemeyeceğini düşünmekteyiz. Gemalmaz, transkripsiyon ve transliterasyonu ele aldığı çalışmasında bir alfabeyle yazılmış metni başka bir alfabeyle yazmak gerektiğinde **transliterasyonun (yazı çevrimi)** kullanılması gerektiğini söyler. Ona göre transliterasyon, a. Bir metni okumasını istediğimiz kimsenin alışık olduğu bir alfabeyle yazarak ona okuma kolaylığı sağlamak, b. Değişik alfabelerle yazılmış metinleri ortak bir alfabeyle yeniden yazarak aralarında karşılaştırma yapmayı kolaylaştırmak, c. Bir araştırmaya yazım bütünlüğü kazandırmak için gereklidir. (Gemalmaz, 2001: 27)

Karamanlı metinlerindeki transkripsiyon sorunlarına Efychios Gavriel, "Transcription Problems Of Karamanlidika Texts" adlı çalışmasında değinir. Bu yayında örnek metin olarak "Psalms of the Prophet and King David" adlı eserin 1764, 1810 ve 1827 baskıları seçilir. Bu üç Karamanlıca metinde kelimelerin farklı yollarla yazıldığı ve imlayla ilgili bazı noktaların göze çarptığı belirtilir. Gavriel, çalışmasında potansiyel bir transkripsiyon sunar. Gavriel'in çalışması, Karamanlıca transkripsiyon, imla ve ses bilgisi için çok önemlidir. Elindeki bir metnin farklı üç baskını karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirerek aralarındaki farkları ve benzerlikleri göstermesi ve bu farkların ciddi boyutlarda olması, yaklaşık 70 yıllık bir süreçte Karamanlıca imla ve ses bilgisinin nasıl dalgalanmalar gösterdiğinin kanıtıdır. Bu çalışma, bir örneklem oluşturabilir ve tüm Karamanlıca metinler basıldıkları şehir/matbaaya ve yayımlayan kişilere göre değerlendirilebilir. Bu türden kapsamlı çalışmalar, Karamanlıcanın transkripsiyon, imla ve ses bilgisi sorunlarına önemli çözümler getirecektir.

Karamanlıcanın özellikle tarihi Anadolu ağızları çalışmalarına kazandıracaklarını göz önünde bulundurulduğunda Osmanlı yazı dilinden en az etkilenmiş ya da etkilenmemiş eserlerin bizler için daha değerli olduğu sonucuna varılır. Eckmann'ın tasnifinde iki ve üçüncü gruba giren eserlerde her türden vurgu işaretinin, ses işaret eden harf gösteriminin, ölçünlü dilden farklı söyleyiş ve yazımların varlığının paha biçilmez bir değeri vardır. Bazı durumlarda -belki de genellikle- içinden çıkılmaz derecelere varan tutarsızlıkların varlığı bizleri çözümsüzlüğe itmemeli, gerek günümüz ağız çalışmaları ile gerek o dönemde

yazılmış nitelikli eserlerle karşılaştırmalar yapılmalıdır. Bu ve buna benzer çözümlemelerle Karamanlıca metinlerin değeri daha açık bir biçimde ortaya konacaktır.

Karamanlıca çalışmalarının basılı metinler bağlamında ele alınma zorunluluğu, metinlerin işaret ettikleri gerçek ses değerlerinin tespitini zorlaştırmaktadır. Bu da doğru bir transkripsiyon yapmanın önündeki en büyük engellerden biridir. Karamanlıca harflerdeki çeşitliliğin bizleri götürdüğü sonuçlardan biri, Osmanlı Türkçesinde olmayan sesleri göstermek gereği duyulduğunda yeni üretimlere başvurulmasıdır. Örneğin, Karamanlıca halk hikâyesi olan *Hekiaye-i Şah İsmail ile Gülüzar Hanum* (Atina, 1909) adlı eserlerde görülen / ι̯α / (τεάλι̯α "teala" vb.) işareti bir palatalizasyona işaret etmektedir. Bu metinde sınırlı sayıda örnekte görülen bu işarete Arap harfli ölçünlü Osmanlı Türkçesi metinlerinde rastlanmamaktadır. Örnekler çoğaltılabilir.

Grek harfli Karamanlı metinlerinde vurgu işaretlerinin kullanılması, Türk dilinin yazıya geçirildiği hiç bir alfabede görülmeyen bir özelliktir. Kelimenin vurgulu hecesini gösteren fonolojik değere sahip tiz, pes ve inceltme-uzatma gibi vurgu işaretleri, doğru bir şekilde kullanıldığında önemlidir. Fakat Karamanlıca kelimelerin vurgu gösteriminde de bir tutarlılık yoktur. Baskı hataları ve yayın evi çalışanlarının Karamanlıcayı bilmemeleri bu tutarsızlıklara sebep olarak gösterilebilir. (Gavriel, 2010: 257) Ancak bu vurgu işaretlerinin kimi yerlerde dilin doğal gelişimi göz önünde tutulduğunda, yerine göre komşu heceye kayabileceği de hesaba katılmalıdır. Bu konuda sağlıklı bir sonuca varmak için vurgu işaretlerini transkripsiyonda göstermenin gerektiğini düşünmekteyiz. Kısaca kısmen yorumsuz bir transkripsiyon yapmak, Karamanlı metinlerindeki ses özelliklerini daha net ortaya koyacaktır. Her bir işarete doğru karşılıklar verildiğinde ortaya çıkacak istatistiksel görüntüler, Karamanlı metinleri sayesinde tarihi Anadolu ağızlarının özelliklerini ve Arap harfli muhafazakâr Osmanlı imlasının gizlediği 18-20. yüzyıl Osmanlıcasının özelliklerini kısmen ortaya koyabilir.

Bilindiği üzere dilbilgisi çalışmalarında bilim adamları transkripsiyon yaparken genellikle *Microsoft Office Word* programından faydalanır. Bu program bünyesinde barındırdığı pek çok simgeyle ölçünlü dilin sınırlarının ötesine geçer ve tek bir tıkla bizlere sayısız işaretten faydalanma olanağı sunar. Ancak üzerinde hiçbir işlem yapılmamış ya da Windows fontlarında herhangi bir işleme uğramamış olan Word programlarında çokça zengin ses karşılığı harflere rağmen Karamanlıca metinlerinde kullanılmış birtakım Grek harf ve birleşimlere rastlamıyoruz. Bu alanla ilgili pek çok çalışmada "matbaamızda bu harf yoktu" ve "x harfinin üzerine nokta konur ancak simgelerde bulunamadı" gibi notlar düşülmüştür.

Biz, Karamanlıca ses bilgisi çalışmalarında kullanılmak üzere Karamanlıcadaki Grek harflerini tek tuşla yazabilecek, transkripsiyon fontu oluşturduk. Üzerinde vurgu işareti bulunan ünlülerin Latin harfli transkripsiyon işaretlerini ölçünlü Türkiye Türkçesindeki karşılıkların üzerine vurgu işaretini koyarak karşıladık. Ünsüzlerin genelinde yaygın bir karışıklık olmadığı için Grek harfin karşılığına doğrudan transkripsiyonunu koyduk. [13]

Karamanlıca basılı eserlere dayalı işlendiği ve seslerin nasıl çıkarıldıklarına dair elimizde kayıtlar bulunmadığı için ne IPA'dan ne de 1997 yılında Türk Dil Kurumunun düzenlediği Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleninde katılımcılara sunulan transkripsiyon alfabesinden faydalanabiliyoruz. Burada özel bir Karamanlıca transkripsiyonu üretmiş oluyoruz. Bu alfabeye hâkim olan araştırmacı, hangi Grek harfin hangi transkripsiyon işaretine denk

[13] Karamanlıca metin ve dilbilgisi incelemelerinde Grek harfleriyle bir sözcük yazılacağı zaman bu font sayesinde tarama, kesme, yapıştırma, birleştirme, ekleme vb. gibi işlemlere gerek duyulmadan metinde görülen sözcük doğrudan yazılabilir.

geldiğini bilecek ve ses bilgisi, imla ve vurgu tespiti çalışmalarını kolaylıkla yapabilecektir.

Ürettiğimiz transkripsiyon fontunda vurguları gösterirken Gemalmaz'ın yorumsuz yazı çevrimi[14] önerisini göz önünde bulunduracağız. Yani metinde gördüğümüz şekli aynı şekilde göstereceğiz. Ancak yukarda da bahsettiğimiz gibi seslerin çıkış noktalarını tespit zorluğundan zaman zaman yorumlu yazı çevrimine de başvuracağız. Aksi takdirde elimizde yüzlerce işaret bulabiliriz.[15] Biz burada yalnızca *Hekiaye - i Şah İsmail ile Gülüzar Hanum* (Atina, 1909) adlı halk hikâyesini örneklem olarak alıyoruz. Fazlaca yer kaplamamak için de yalnızca ünlüleri gösteriyoruz. Elimizdeki font, içinde hemen hemen tüm Karamanlı harflerini barındırmaktadır.

Karamanlıca Transkripsiyon Alfabesi: Ünlüler

Grek harf	Transkripsiyon	Grek harf	Transkripsiyon
α	a	ΐ	ý
ά	á	ῒ	ỳ
ὰ	à	ο	o / ö
ἀ	ả	ό	ó / ő
ᾰ	ă	ὸ	ò / ȍ
ᾱ	ā	ὀ	ȯ / ȯ̈
ᾰ́	ắ	ὄ	ŏ / ő̆
ᾰ̀	ằ	ώ	ó
ᾶ	ã	ε	e
έ	é	ου	u / ü
ὲ	è	ού	ú / ű
ἐ	ẻ	ὺ	ù / ů
ᾰ̓́	ắ	ὐ	ủ / ů
ᾰ̓̀	ằ	ῦ	ũ / ű̃

[14] Korkmaz, transkripsiyon (çevriyazı) terimini "*bir kelimeyi, bir yazılı metni veya bir konuşmayı, onların telaffuzundaki ses değerlerini dikkate alan özel alfabe işaretleri kullanarak yazıya geçirme*" biçiminde tanımlamıştır. (Korkmaz, 2007: 59) Türkolojide daha kapsamlı ve yaygın bir kullanıma sahip olduğunu düşündüğümüzden transkripsiyon (çevriyazı) terimini kullanmanın daha doğru olacağını düşünmekteyiz.

[15] Özellikle çok çeşitliliğin var olduğu ve kimi yerde iki ya da üç Grek harf birleştirilerek oluşturulan *o, ö, u, ü* ünlüleri için metnin transkripsiyonunu yapan araştırmacı kendince bir yorum geliştirebilir. Ancak bu geliştirilen yorum, tereddüde düşülen işaretlerin gösteriminde günümüz Türkçesine başvurmaya değil de ya metnin tümüne bağlı bir varsayıma ya da tarihi / güncel Anadolu ağızları ses özelliklerine dayanmalıdır.

ɳ	ı	ɻο	ö
ɳ́	í	ɻό	ő
ɳ̀	ì	ɻὸ	ὃ
ɳ̓	ἰ	ɻὸ	ὃ
ɳ̃	ĩ	ɻὅ̃	ὅ̃
ι	i	ɻου	ü
ί	í	ɻού	ű
ὶ	ὶ	ɻοὺ	ὺ
ἰ	ἰ	ɻοὺ	ὺ
ΐ	ΐ	ɻοῦ̃	ῦ̃
ϊ	ÿ	ου̋	ű

3. Öneriler

Çalışma boyunca bir yandan sorunlara, bir yandan önerilere yer verilse de bu bölümde hem bazı araştırmacılarca gündeme getirilen hem de tarafımızdan sunulan önerileri, konunun önemine dikkat çekmek hem de Karamanlıca çalışacaklara kolaylıklar sağlamak amacıyla toplu halde sıralamak istiyoruz.

- Karamanlıca yazmaları tanıtılmalıdır.
- Karamanlıca gazete ve dergiler (süreli yayınlar) tanıtılmalıdır.
- Karamanlıca konusunda yapılan yayınların kaynakçaları hazırlanmalıdır.
- Slav harfli Karamanlıca eserlerin katalogları hazırlanmalıdır.
- Karamanlıca Araştırma Merkezinin kurulmalıdır. (Stathis-Berkol, 1989: 60)
- Karamanlıcayla aynı dönemde yazılmış Osmanlı Türkçesi ve Ermenice-Türkçe yayınların dillerindeki benzerlik ve farklılıklar belirlenmelidir. (Balta, 2008: 61)
- Karamanlıca daha önce ifade edildiği gibi bölgeden bölgeye değişiklikler göstermekte ve dilciler tarafından bir ağız olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan Karamanlı ağzıyla ilgili bugün hayatta olan kişilerle birebir görüşerek derlemeler yapılmalı ve söz konusu ağzın kelime zenginliğini gösteren bir Derleme Sözlüğü hazırlanmalıdır.[16]
- Türk Dil Kurumu son yıllarda gerek Ermeni harfli metinlerin gerekse Grek harfli metinlerin incelenmesinde özellikle üniversitelerde lisansüstü öğrenim gören öğrencilere burs desteği sağlamaktadır. Söz konusu burs desteği başka kamu kuruluşları tarafından da desteklenmeli ve bu alandaki çalışmalar artırılmalıdır.[17]

[16] Bu konuda Yonca Anzerlioğlu' nun *Karamanlı Ortodoks Türkler* kitabı için saha araştırması yaptığında oluşturduğu kayıtların önemli olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca Cem Behar' ın "Türk Musikisinin Tarihinin Kaynaklarından: Karamanlıca Yayınlar" adlı makalesinde söz ettiği ses kayıtlarından da kısmen yararlanılabilir.

[17] Bu burs projesi Ocak 2011 itibariyle Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (AYK) tarafından bağlı kuruluşlarıyla ilişkili olarak başlatılmıştır. Bağlı kuruluşlardan Türk Dil Kurumu (TDK) sadece Ermeni ve Grek harfleriyle değil İbrani ve Gürcü alfabesiyle yazılmış Türkçe eserler üzerine yapılan tezlere de araştırma bursu

- Karamanlıların başta inanç ritüelleri olmak üzere, gelenek göreneklerinin, yaşadıkları coğrafyaların, kullandıkları alfabelerin vb.nin anlatıldığı belgesel filmler çekilmeli ve bu kültür bizden sonraki kuşaklara aktarılmalıdır. (Çakmak, 2012: 205)
- Karamanlıcayı Kıbrıs ağzı, Gagavuz Türkçesi ve Urum ağzı gibi Türk yazı dilleriyle karşılaştırmalı bir biçimde ele alacak çalışmalar önemlidir. Aynı coğrafyada yaşayan ve aynı inanç sistemine bağlı bu topluluklar üzerine yapılacak ses bilgisel, biçim bilgisel ve söz dizimsel karşılaştırmalı çalışmaların bu Türk dili grupları arasında herhangi bir bağ bulunup bulunmadığı sorusuna da açıklık getirecektir. (Ağca, 2010: 86)
- Karamanlıca eserler, gerek yüksek lisans tezleri gerek doktora tezleri gerekse müstakil çalışmalarda ele alınmalı, bunların üzerinde dil çalışmaları yapılmalıdır.
- Yunanistan ve diğer Avrupa kütüphaneleriyle bağlantı kurularak tüm Karamanlıca metinler kurulması önerilen Karamanlıca Araştırma Merkezinde toplanmalıdır.
- Karamanlıların mübadeleden önce yaşadıkları yerlerde bıraktıkları izlerle birlikte yeni yerleşim yerlerine Anadolu'dan götürdükleri her tür kültürel öğe üzerine ayrıntılı incelemeler yapılmalıdır.
- Bazı araştırmacılar Anadolu'yu gezerek Grek harfli Türkçe kitabeleri kayıt altına almışlardır. Dağınık bir biçimde bulunan bu kitabe kayıtlarının bir kitaba dönüştürülmesi, bir proje kapsamında henüz daha tanıtılmamış olan kitabelerin keşfedilip bu kitaba dâhil edilmesi gerekmektedir.
- Eldeki Karamanlıca metin incelemeleri doyurucu bir noktaya eriştikten sonra bir Karamanlıca Grameri hazırlanması kaçınılmazdır.
- Doğrudan Karamanlıları ve Karamanlıcayı konu alan bilgi şölenleri düzenlenmelidir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Karamanlıca sahasında dil çalışmaları konusunda büyük eksiklikler vardır. Kültürlerarası aktarımların had safhaya ulaştığını günümüz bilgi toplumlarında özel bir konuma sahip olan Karamanlılar ve Karamanlıca, tüm ilgi çekiciliğiyle önümüzde durmaktadır. Biz araştırmacılara düşen görev, uzun yıllar tek tük çalışmalar hariç üzerinde durulmamış bu bakir alana hak ettiği değeri vermektir.

KAYNAKLAR

AĞCA Ferruh (2010) "Grek Harfli Karamanlı Türkçesi Metinlerinde -DXr Bildirme Ekinin Farklı Bir Fonksiyonu Üzerine" *Türkbilig*, 19. S.,76-86.s.

ANZERLİOĞLU Yonca (2003) *Karamanlı Ortodoks Türkler*, Phoenix Yayınları, Ankara

ARSLAN-KECHRIOTIS Z. Ceyda (2009) "Some Syntactic Issues In Karamanlidika Texts" *Turkic Languages*, Volume: 13, 172-187.s.

BALTA Evangelia (1987) *Karamanlidika. Additions (1584-1900). Bibliographie analytique*, Centre d'Études d'Asie Mineure, Athènes

BALTA Evangelia (1987b) *Karamanlidika: XXe siècle, Bibliographie Analytique*, Centre d'Études d'Asie Mineure, Athènes

BALTA Evangelia (1997) *Karamanlidika. Nouvelles additions et compléments*, Centre d'Études d'Asie Mineure, Athènes

BALTA Evangelia (1998) "Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre İncelenmesi ve Konularına Göre Sınıflandırılması" *Müteferrika*, 13. S., 3-19.s.

---

vermektedir. 2011 yılında Ermeni harfli Türkçe metinler başlığından 3, Grek harfli Türkçe metinler başlığından 2 öğrenciye yüksek lisans bursu verilmiştir. Ancak 2011 ve 2012 yıllarında doktorada bu alanlara başvuru olmamıştır. Şahsımın da yüksek lisans bursiyeri olarak Grek harfli Türkçe metinler kapsamında olduğunu belirterek böyle bir projeyi yürürlüğe sokan dönemin AYK başkanı Prof. Dr. Bahaeddin Yediyıldız' a ve yine farklı alfabelerde yazılmış Türkçe metinlere büyük önem veren dönemin TDK başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın' a teşekkür ediyorum.

BALTA Evangelia (2008) "I. Karamanlıca Araştırmaları Uluslararası Kongresi Vesilesiyle Karamanlıca Kitapların Çığlıklarıyla Fısıltıları" *Toplumsal Tarih*, (Çeviren: Ari Çokona), 177. S., 58-61.s.

CAFEROĞLU Ahmet (2000) *Türk Dili Tarihi I-II*, Enderun Kitabevi, İstanbul

ÇAKMAK Cihan (2012) "Karamanlı Türkçesine Genel Bir Bakış Denemesi" *I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, 2. c., 185-208.s.

DENY Jean (1941) "Le gérondif en -(y) isin, d'après les écrits du moine Ionni Hierotheros, en turc des Grecs-Orthodoxes turcophones d'Anatolie", *Körösi Csoma Archivum III*, 119-128.s.

ECKMANN Janos (1950),"Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar I, Phonetica" *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, VIII. c., 165-200.s.

ECKMANN Janos (1950) "Yunan Harfli Karamanlı İmlâsı Hakkında" *Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar I*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 27-31.s.

ECKMANN Janos (1950) "Karamanlıca -işin-li Gerundium Hakkında" *Türk Dili Belleten*, 14-15. S., 45-52.s.

ECKMANN Janos (1953) "Karamanlı Türkçesinde -maca ekli fiil şekli" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 45-48.s.

ECKMANN Janos (1988) "Karamanlıca' da Birkaç Gerundium Terkibi" *Türk Kültürü Araştırmaları - Halil Fikret Alasya' ya Armağan*, (Çeviren: Müjdat Kayayerli), XXVI/2. c., 89-94.s.

ECKMANN Janos (1991) "Karamanlı Edebiyatı" *Türk Dünyası Edebiyatı I*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 20-38.s.

GAVRIEL Efychios (2010) "Transcription Problems of Karamanlidika Texts" *Cries and Whispers in Karamanlidika Books: Proceedings of the First International Conference on Karamanlidika Studies (Nicosia, 11th-13th September 2008) (Turcologica)*, Editörler: Evangelia Balta - Matthias Kappler, 255-266.s.

GEMALMAZ Efrasiyap (2001) "Yazıya Geçirme (Transcription) ve Yazı Çevirimi (Transliteration)" *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 17. S., 25-37.s.

HAZAR Mehmet ve ÖZDEM Oğuz (2008) "Grek Asıllı Karamanlı Türkçesi Alfabesinin Kullanımı Üzerine" *Turkish Studies*, Volume: 3/6 Fall, 337-353.s.

KÂHYA Hayrullah (2008) "Karamanlıca Bir Eser Yeñi Hazne ve Dil Özellikleri (İmlâ Özellikleri ve Ses Bilgisi)", *Turkish Studies*, Volume: 3/6 Fall, 367-408.s.

KÂHYA Hayrullah (2008) "Karamanlıca Bir Esere Göre Karamanlıcada Arapça ve Farsça Kelimeler" *Turkish Studies*, Volume: 3/3 Spring, 480-501.s.

KÂHYA Hayrullah (2008) "Karamanlıca Zarf-fiil Eklerinden Örnekler" *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 19. S., 131-152.s.

KÂHYA Hayrullah (2009) "Karamanlıca Bir Zarf-Fiil Eki: {-IncAs}" *Turkish Studies*, Volume: 4/3 Spring, 1242-1252.s.

KÂHYA Hayrullah ve KILIÇARSLAN Mustafa (2009) "Karamanlıcada i/e Meselesi" *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume: 2/8 Summer, 200-211.

KILIÇARSLAN Mustafa ve KÂHYA Hayrullah (2009) "Yunanca–Osmanlıca/Karamanlıca Bir Sözlük: Leksikon Ellinoturkikon" *Turkish Studies*, Volume: 4/4 Summer, 725-742.s.

KORKMAZ Zeynep (2007) *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

MİLLAS, Herkül (1992) "Yunancanın Türkçe Harflerle Yazılışı" *Tarih Araştırmaları*, Ankara, 189-197.s.

MOLLOVA Mefkûre (1972) "KTBRR ve Yunan-Kiril Harfli Türkçe Anıtların İlişkisi" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 173-182.s.

ÖZDEM Ragıp (1938) "Gennadios İtikatnamesi" *Ülkü Dergisi*, 60. S., 529-540.s.

SALAVILLE Sévérien ve DALLEGGIO Eugéne (1958) *Karamanlidika. Bibliographie analytique d'ouvrages en langue turque imprimés en caractères grecs I, 1584-1850*, Collection de l'institut Français d'Athènes, Athènes

SALAVILLE Sévérien ve DALLEGGIO Eugéne (1966) *Karamanlidika. Bibliographie analytique d'ouvrages en langue turque imprimés en caractères grecs II, 1851-1865*, Collection de l'institut Français d'Athènes, Athènes

SALAVILLE Sévérien ve DALLEGGIO Eugéne (1974) *Karamanlidika. Bibliographie analytique d'ouvrages en langue turque imprimés en caractères grecs III, 1866-1900*, Athènes

SERTKAYA Osman Fikri (2004) "Grek Harfleriyle Yazılmış Anadolu Karamanlı Ağzı Metinleri Üzerine" *Journal of Turkish Studies, Günay Kut Armağanı*, 28/II. S., 1-21.s.

STATHIS Pinelopi ve BERKOL Bülent (1989) "Karamanlıca Kaynakça" *Tarih ve Toplum*, Sayı: 62, 124.s.

TÜRK Ahmet Turan (2012) "Leksikon Ellino-Turkikon'dan Hareketle Grek Asıllı Karamanlı Alfabesi" *I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, 1. c., 123-138.s.

USER Hatice Şirin (2006) *Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri*, Akçağ Yayınları, Ankara